

СЕКЦІЯ 9. Сучасні технології в педагогічній науці.

Федорчук А.Л.

асистент кафедри прикладної математики та інформатики

Житомирський державний університет ім. І. Франка

м. Житомир, Україна

НЕОБХІДНІСТЬ РОЗРОБКИ ТЕХНОЛОГІЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ІНФОРМАТИКИ ДО РОБОТИ В ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ

На сучасному етапі інформатизації суспільства однією із задач вищої освіти є підготовка фахівця, що вільно орієнтується у світовому інформаційному просторі; має знання та навички щодо пошуку, обробки та зберігання інформації, використовуючи сучасні комп'ютерні технології. Нові інформаційні технології орієнтують людину на саморозвиток та самонавчання, значно підвищують ефективність навчального процесу на основі його індивідуалізації та інтенсифікації, урізноманітнюють форми контролю знань, унаочнюють викладання матеріалу, демонструють лабораторні роботи, експерименти тощо.

Головне завдання вчителя полягає в організації навчання учнів таким чином, щоб дати змогу найширше реалізувати свої можливості, таланти та потреби. Тому освітня система України вимагає нових підходів до оновлення змісту освіти, особливо старшої школи, яка за Законом України "Про загальну середню освіту" має бути, як правило, профільна. Профільна школа має створити сприятливі умови для врахування індивідуальних здібностей, інтересів та потреб учнів, формувати у старшокласників професійного визначення. Реалізація Концепції профільного навчання змінює структуру школи, стосунки між учителями та учнями, між батьками та школою.

Орієнтація на конкретні професійні знання, уміння та навички не влаштовує ні суб'єктів навчання, ні саме суспільство, так як відбувається швидка зміна фахових пріоритетів. Таким чином, профільна підготовка старшокласників повинна спиратися на напрям, а не орієнтуватись на певну професію. Необхідна

орієнтація на розвиток здібностей, саморозвиток особистості, націлювання на життєве та професійне самовизначення. Пошуки останніх десятиріч у напрямку подолання розриву між потребами учня і можливостями школи зосередились в основному на створенні умов для поглибленого вивчення деяких предметів у спеціалізованих школах, гімназіях, ліцеях, колегіумах тощо [1, с. 2].

На відміну від поглибленого, профільне навчання дає змогу учням вибрати не один – два предмети, а конкретну пріоритетну галузь для глибшого вивчення, опанування групи, циклу, сукупності предметів на взаємодоповнювальній основі. Вивчення саме циклу предметів запобігає вузькій спеціалізації, яка не відповідає реальним потребам та інтересам старшокласників.

Психологи зазначають, що саме введення профільного навчання недаремно починається з VIII класу у цьому віці в більшості учнів формуються стійкі інтереси й нахили до певної галузі знань, роду діяльності, тому легше визначити їхнє професійне спрямування [2, с. 79]. Сучасна молодь, ще в ранньому віці має чітке уявлення про свою майбутню професію, тому намагається прагнути якомога швидше та не якісно вивчити непрофільні предмети, більше уваги приділити предметам, що стосуються майбутньої професійної діяльності.

Профільне навчання в старшій школі вводиться з метою: індивідуалізації навчання, розвитку потенціалу особистості; задоволення потреб ринку праці держави висококваліфікованими фахівцями; реалізації особистісно орієнтованого навчального процесу; розвитку освіти впродовж життя; здійснення ефективної підготовки випускників школи до засвоєння програм вищої професійної освіти; поглиблення вивчення профільних предметів, необхідних для безперервної освіти; створення умов для суттєвої диференціації та варіативності змісту навчання старшокласників з урахуванням запитів та перспектив зайнятості молоді та можливості вибору індивідуальних освітніх програм; розширення можливості соціалізації, самореалізації випускників, спрямування на реальне життєве та соціальне самовизначення, підготовка до свідомого вибору професії; сприяння рівному

доступу до здобуття якісної повноцінної середньої освіти відповідно до індивідуальних нахилів, здібностей, потреб; формування активного громадянина суспільства, здатного зайняти гідну роль у розвитку держави.

Завдяки профільному навчанню відбувається: вдосконалення та підвищення отриманих знань, умінь та навичок кожного учня; розвиток логічного мислення; гармонійний розвиток особистості; підвищення інтересу та мотивації до процесу навчання; індивідуалізація навчання. Основними загально-дидактичними принципами, що характеризують зміст профільного навчання є: науковість, доступність, наочність, зв'язок теорії із практикою, свідомості й активності учнів у навчанні, системність, міцність засвоєння знань, індивідуальність.

Профільна організація організації навчального процесу спрямована на реалізацію особистісних потреб учнів через: фуркації (розподіл учнів за рівнем підготовки, потребами, нахилами, інтересом, здібностями); варіативність і альтернативність освітніх програм, технологій навчання; наступність та неперервність навчання; гнучкість змісту і форм навчання; діагностико-прогностичну реалізованість [3].

Профільні загальноосвітні предмети – це цикл предметів, які реалізують цілі, завдання та зміст кожного профілю. Зміст профільних предметів реалізується за рахунок інваріантної складової (предмети, що визначають напрям профілізації), варіативної складової (профілі певного напрямку профілізації) [4, с. 47].

Зміст профільної освіти визначається двома критеріями: набір загальноосвітніх та профілюючих предметів у навчальному плані та глибина вивчення цих предметів. Однією із передумов удосконалення змісту освіти в профільних класах є готовність педагогів до такого виду роботи.

У науково-педагогічній літературі поняття "готовності до певного виду діяльності визначається як цілеспрямоване вираження особистості, яке включає її переконання, погляди, відносини, мотиви, почуття, вольові та інтелектуальні якості знання, навички, уміння, установки" [5, с. 335-336].

Під поняттям "готовність вчителя інформатики до профільного навчання" ми будемо розуміти складне, комплексне, особистісне новоутворення, що зумовлене специфікою викладання в профільних класах, яке включає в себе психолого-педагогічні, методичні та предметні знання, уміння та навички організації навчальної діяльності, зумовлені педагогічними умовами професійної підготовки в умовах ВНЗ. Готовність майбутнього вчителя інформатики до роботи в класах профільного навчання включає такі структурні компоненти, як психологічний, науково-теоретичний, практичний.

Вирішальним чинником для ефективної організації профільного навчання є відповідний рівень професіоналізму педагогічних кадрів. На сьогодні педагогів, готових до роботи у профільній школі, обмаль. І якщо вони ще можуть викладати поглиблений курс з конкретного навчального предмета, то читати елективні курси, тобто навчальні предмети, які учень обиратиме не залежно від того, в якому закладі освіти він навчається – навряд.

Вчитель профільної школи повинний бути фахівцем високого рівня, який відповідає профілю та спеціалізації своєї діяльності. Підготовка вчителя до здійснення профільного навчання висуває нові вимоги до підготовки, так як вчитель має забезпечувати: варіативність та особистісну орієнтацію освітніх траєкторій; орієнтацію освітнього процесу на практичну, проектно-дослідницьку та комунікативну діяльність; завершення профільного самовизначення старшокласників і формування здібностей і компетентностей, необхідних для продовження освіти у відповідній сфері професійної освіти; використання сучасних педагогічних технологій.

В умовах профільного навчання змінюються вимоги до вчителів. Це профорієнтаційна робота у процесі вивчення основ наук в умовах профільних класів; різні цикли наук мають нерівнозначні профорієнтаційні можливості. Профільні дисципліни дають можливість вчителям не лише викладати відповідний матеріал, але ознайомити учнів з професіями в якій їх предмет відіграє важливу роль. Необхідно захопити школярів перспективою практичного застосування отримуваних ними знань. Саме усвідомлення

практичного значення шкільного предмету інформатики, його місця у трудовій діяльності формує інтерес до предмету, а разом з ним і до професій, науково-теоретичну основу яких він складає.

Необхідно зазначити, що в межах нашого експерименту, для достатнього рівня готовності майбутніх фахівців до роботи в профільних класах у процесі вивчення курсу методики викладання інформатики студенти знайомляться з концепцією, основними положеннями та засадами профільного навчання. Відбувається підвищення рівня самовдосконалення завдяки стимулюванню до активної творчої діяльності профільних класах, зміцнення навиків та умінь самоаналізу та саморегуляції під час проведення практичних та лабораторних занять, педагогічної практики та індивідуальної роботи.

Таким чином, розробка нової технології підготовки студентів є умовою для реалізації потреб та інтересів майбутнього фахівця, створення умов для його професійного становлення, творчої самореалізації, вибору власної траєкторії розвитку майбутнього професіонала.

Література:

1. Бібік Н. Профільна школа як стратегія рівного доступу до якісної освіти / Н. Бібік // Директор школи. – 2004. – Жовтень (№37). – С.2-3.
2. Дейкун Д.І. Школи гімназії та ліцеї / Д.І. Дейкун // Рідна школа. – 1992. – № 9/10. – С. 78-80.
3. Концепція профільного навчання в старшій школі: Затверджено колегією Міністерства освіти і науки України від 25 вересня 2003 р. № 10/12-21 // Інформаційний збірник Міністерства освіти і науки України. – 2003. – №14. – С. 3-15.
4. Іванюк Г. Профільне навчання в старшій школі у сільській місцевості / Г. Іванюк // Рідна школа. – № 12. – 2005. – С. 46-48.
5. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. / [З.Н. Курлянд, Р.І. Хмельюк, А.В. Семенова та ін.; за ред.. З.Н. Курлянд.] – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2005. – с. 399.